

MÁTÉS TAMÁS¹

Az „Egy Övezet - Egy Út” kínai stratégia történelmi háttere, geopolitikai tartalma és jelentősége Közép-Európa, valamint Magyarország számára

The Historical Background, Geopolitical Content of the "One Belt - One Road" Chinese Strategy and Its Significance for Central Europe and Hungary

Absztrakt

A XXI. század új korszakot hoz a világhatalmi súlypontjainak átrendeződésében. A nagyhatalmak a II világháború borzalmi és a hidegháború fegyverkezési versenyét követően felismerték, hogy a következő világméretű háború egymás kölcsönös megsemmisítésével végződné.

Rájöttek, hogy nagyhatalmi státuszuk megőrzésének a kulcsa a politikai, gazdasági befolyás növelése, az erőforrások, a piacok és az információ birtoklása, a gazdasági és kulturális kapcsolatok építése.

Ennek a versenynek az utóbbi években a legsikeresebb szereplője Kína, aki az „Egy övezet - Egy út” stratégiával esélyt kap, hogy új szintre lépjen és nagyobb sebességi fokozatba kapcsoljon.

Közép-Európa és Magyarország számára is előnyös lehet, ha sikerül ezt a hűlámot meglovagolni.

Közép-Európa és Magyarország számára hosszútávon meghatározó jelentőségű lehet, hogy milyen mértékben sikerül kiaknázni a kínai stratégia nyújtotta lehetőségeket.

Kulcsszavak: nagyhatalmi státusz, gazdasági verseny, lehetőségek kiaknázása, kulturális kapcsolatok, gazdasági folyosók, Selyem út.

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, MSc hallgató - National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training, MSc student, E-mail: ma-testamas@freemail.hu ORCID: 0000-0002-8028-3084

A tanulmány szerzőtársai voltak még: Farkas Vince, Kreácsik Ákos, Orosz Antal Pátkai Zoltán, köszönet a munkájukért.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Abstract

The 21st century brings a new era that can lead to the rearrangement of the world's center of gravity.

After crimes against humanity during World War II, and after the arms race during Cold War's, the major powers recognized that the next world war would be the end of human kind, because of the unlimited capability for mutual destruction of each others.

They has realized that the key to preserving their great power status is to increase political, economical influence, to hold resources, markets and information, and to build economic and cultural ties.

Nowadays the most successful player in this race is China. Utilising they "One Belt, One Road" strategy, China will have a chance to move to new level among the great powers and maintain higher speed.

Long term it may be significant for Central Europe and for Hungary, that how we can be able to utilize possibilities of China's strategy in the near future.

Keywords: great power state, economic race, utilize possibilites, cultural ties, strategic allies, economic corridors, Silk road.

BEVEZETÉS

Kína számára napjaink egyik nagy lehetősége mind gazdasági, mind geopolitikai és nem utolsó sorban geostratégiai célból erőteljesen a Nyugat, azaz Európa felé nyitni. Elsődleges célpontnak Közép-Kelet-Európa régiója tekinthető számára, melynek fejlesztésére külön figyelmet fordít az ázsiai nagyhatalom. A címben szereplő törekvés 2013-ban kezdődött meg, úgymond válaszul Hillary Clinton által 2011-ben meghirdetett „*Amerika csendes-óceáni évszázadára*,” mely program égisze alatt az Egyesült Államok a keleti piacok meghódítását tűzte ki céljául.² A sors furcsa fintora, hogy öt évre rá Donald Trump amerikai elnök aláírta a csendes-óceáni szabad kereskedelmi együttműködésből történő kivonulást.³ Ezáltal Kína ismét teret hódíthat a számára szomszédos piacokon is, de ez már egy másik történet. Kína meghirdetett programjával próbál új utat találni lassulóban⁴ lévő gazdasága újbóli fellendítésére, ezáltal az otthoni felvevő piacon megrekedt termékeinek értékesítésére. Azonban nem zárkózik el nyugati tulajdonban lévő vállalatok felvásárlástól sem, valamint külön célul tűzte

² Új selyemút, régi célok. <https://www.vg.hu/velemeney/uj-selyemut-regi-celok-522743/> Letöltve: 2017. 10. 08.

³ Az USA kivonul a csendes-óceáni szabadkereskedelmi megállapodásból. http://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/az_usa_kivonul_a_csendes-oceani_szabadkereskedelmi_megallapodasbol.628361.html Letöltve: 2017. 10. 08.

⁴ The World's Top 10 Economies <https://www.investopedia.com/articles/investing/022415/worlds-top-10-asp> Letöltve: 2017. 11. 16.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

ki az érintett régiók kereskedelmi útvonalainak teljes körű felújítását, melyre nem sajnál semmilyen erőforrást sem, bármekkora is legyen az.

TÖRTÉNELMI ELŐZMÉNYEK

De ne siessünk ennyire előre az időben. Amit manapság Kína tervez véghezvinni, korántsem újdonság, hiszen a Selyemút már az ókorban létezett. Kr.e. II. században már kiépített szárazföldi útvonalon áramlott a kínai selyem és a feldolgozásra szánt selyemfonal Európába. Európa ennek a Selyemút alkotta világgazdasági övezetnek volt az egyik, de koránt sem a legfontosabb központja.

A kontinens gazdasági súlypontját ebben az időszakban még nem Nyugat-Európa, hanem a kereskedelemben sokkal nagyobb szerepet játszó Mediterrán-térség és különösen az itáliai városállamok (pl. Velence, Genova) jelentették. Földrajzi okokból kifolyólag Kelet-Európa jelentősége is messze meghaladta a mait, amelyen belül Magyarország a balkáni kereskedelmi úton keresztül a rendszer integráns részének volt tekinthető, és jelentősen hozzájárult kora nagyhatalmi státuszához. Természetesen a karavánok nem csupán árukat szállítottak magukkal, hanem társul szegődtek utazók, diplomaták és vallási hittérítők is. Az utazók számára a karaván nyújtott védelmet a haramiák támadásai elől, kiket csábított a könnyen megszerezhető értékes portéka. Nem egy szegényebb karaván esett áldozatul mohóságuknak, ellenben a tehetősebb kereskedők külön íjászcsapatokkal voltak képesek saját védelmüket megszervezni.⁵

Gondoljunk csak bele: Marco Polo vajon miként hallhatott volna Kína mesés gazdagságáról, ha édesapja és nagybátyja, a két XIII. századi velencei kereskedő nem telepedik le a meggazdagodás reményében Konstantinápolyban és később egy elhúzódozó háború következtében nem Kelet irányába próbál hazajutni, hogy végül mongol földre tévedve, megismerkedjen Kubiláj kánnal, aki keresztény hittérítőket kérve bocsájta haza őket. Kalandos történetüknek rabul esve második útjuk során 1271-ben már Marco Polo is velük tartott. Viszontagságos úton - Törökországon, Iránon és a Pamír hegységen keresztül, mintegy végig követve a lehetséges négy Selyemút egyik vonalát - jutottak el végül Kínába, ahol először találkoztak különféle, Európában nem, vagy alig ismert anyagokkal: azbeszttel, kőolajjal, kőszénnel – amelyek később a Nyugati Világ igen fontos alapanyagaivá váltak.⁶

Nem mindennapi világ és vele együtt gazdasági, kereskedelmi élet tárult a kor utazóinak szeme elé akkoriban. Azonban, ahogy az lenni szokott, semmi sem tarthat örökké. A velencei, genovai kalmárok hazai, később spanyol és portugál támogatással alternatív kereskedelmi útvonalak után kezdtek kutatni, hogy ezzel is függetlenebbé válhassanak a nagyobb haszon reményében. A sikeres felfedezések, köztük az Új Világé, az afrikai kontinens

⁵ Gazdasági kapcsolatok a felfedezések előtt.

<http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/az-ismeretlen-vilag/gazdasagi-kapcsolatok-a-felfedezések-elott/a-selyemut> Letöltve: 2017. 10. 08.

⁶ Marco Polo Kínába utazik a selyemúton. <https://wol.iw.org/hu/wol/d/r17/lp-h/102004409> Letöltve: 2017. 10. 08.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

megkerülése, valamint a tengeri hajózás rohamos fejlődése és nem utolsósorban az Oszmán Birodalom gyengülése vezettek végül a lassú, de folyamatos hanyatláshoz, amit nem tudott elkerülni a Selyemút. Viszont öröksége nem merült feledésbe, hiszen bő másfél évezredes fennállása alatt különböző földrészek kultúrái, népei, vallási nézetei találkoztak egymással és hatottak egymásra lépten, nyomon, a történelem során.

A Selyemút gyengülésével átrendeződött a világ kereskedelme, új birodalmak jelentek meg a Földön, hogy gyarmataikról áruikkal ellepjk a piacot és vele együtt átfomálják az addig ismert világ geopolitikáját is. Viszont sajnálatos tény, de az asztalnál mindenki a jobb lehetőségekért harcolt, de ha nem jutott hozzá, akkor az elégedetlenség idővel tettekre sarkalta. A világ és vele a gazdaság újraosztása lett a cél az I. Világháborúban, majd a vesztes felek két évtizedes készülődése után a II. Világháborúban is. A háborúkat követően a vasfüggöny két oldalán nézett „farkasszem” csatlósaival egyetemben a két szuperhatalom, ezáltal kétpólusúvá változtatva az addigi világot. Közben a meggyengült gyarmatbirodalmak pedig sorra veszítették el gyarmataik felett az ellenőrzést, vele együtt erőforrásaikat, piacaikat és hatalmi befolyásukat.

A II. világháborút követő „békés időszakban” a „szorító egyik sarkában” az Egyesült Államok diktálta a feltételeket - vele együtt a kapitalizmus globális előnyeivel -, míg a másik „sarokban” a kommunista kihívó, azaz a Szovjetunió állt - a szocialista termelőgazdaság megtestesítője. Az elszakadó gyarmatokon megindult a versenyfutás az idővel, hogy melyik ideológia vegye át az irányítást az adott területen. Ez történt Koreában, Vietnámban, Iránban, Irakban, Afganisztánban és még sorolhatnánk tovább az államokat, ha csupán az ázsiai régiót követjük nyomon.

Kína a Kommunista Párt 1949-es hatalomra jutásával természetesen a szovjet irányvonalat követte. Első céljuk az ország újjáépítése volt, valamint a gazdaság államosítása. Abban az időben Kína külkereskedelme 75%-át a szocialista országok képezték. Az első 5 éves terv sikereit nem voltak képesek megismételni, az 1958-as „nagy ugrás” politikája pedig megbukott. Hiába mozgatták meg a tömegeket, az éhínség elkerülhetetlenné vált, amit a természeti katasztrófák csak tovább fokoztak. A mezőgazdaság - és vele együtt a hadiipar - addig nem tapasztalt támogatást kapott, egymást követték a beruházások. A 60-as évektől kezdve egészen Mao Ce-tung 1976-ban bekövetkezett haláláig erős központosítás és a mindent átható személyi kultusz volt jellemző. A fejlődésre rányomta bélyegét a „*nagy kulturális forradalom*.” Az értelmiségi réteg és vele együtt a felsőoktatás szinte teljesen megszűnt, a gazdaságot az összeomlás fenyegette.⁷

1978-ban Kína végül szakított a szovjet mintájú tervutasításos modellel és meghirdette „*reform és nyitás*” politikáját. A kínai vezetés fő célként tűzte ki maga elé a mezőgazdaság, az ipar, a tudomány és a hadsereg fejlesztését. Ennek következtében az ázsiai ország nyitott az Egyesült Államok és vele együtt a globális felzárkózás felé oly módon, hogy mellette

⁷ A globális gazdaság új vezetője Kína?

<http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/termeszettudomanyok/foldrajz/tarsadalomfoldrajz/a-globalis-gazdasag-uj-vezetoje-kina/a-kina-gazdasagi-fejlodes-hattere> Letöltve: 2017. 10. 08.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

megőrizte politikai beállítottságát. Ezáltal meghökkenítő egyvelegét alkotva a szocialista pártrendszernek és a kapitalista gazdálkodásnak. Eme nyitás eredménye lett végül az a döbbenetes sebességű felzárkózás, amire az újkorban nem volt példa. Ez a gyors fejlődés idővel az Egyesült Államoknak is szemet szűrt, hiszen pont az ő támogatásával vált Kína később ebben a régióban a legfőbb konkurensévé. Kína immáron globális nagyhatalommá vált, akivel akarva-akaratlanul számolnia kellett a Nyugat államainak. Mivel a kínai vezetés tartott tőle, hogy az Egyesült Államok gátat szab a további fejlődésnek, ezért „alacsony aktivitású” külpolitikájukkal próbálták a Nyugat figyelmét elterelni az ország gyors erősödéséről. A 2008-as válság azonban rámutatott Kína egyre jobban növekvő regionális vezető szerepkörére, amit már az Egyesült Államok sem nézhetett tétlenül.⁸

2011. októberében Hillary Clinton amerikai külügyminiszter egy új geopolitikai koncepcióval állt elő, amely „*Pivot to Asia*” (fordulat Ázsia felé) néven vált ismertté. A *Pivot* fordulatot hozott az amerikai külpolitikába, mivel ez által, az Egyesült Államok elkötelezte magát a kelet-ázsiai status quo, valamint saját regionális vezető szerepének fenntartása iránt. A *Pivot* lényegében egy olyan - katonai, politikai és gazdasági célokkal rendelkező - geopolitikai terv, amelynek célja, hogy ellensúlyozza Kína ambícióit. Az Egyesült Államok a *Pivot* keretében megerősítette szövetségi kapcsolatait a térségben, és modern katonai eszközökkel szerelte fel a Fülöp-szigeteket, Japánt és Vietnámot, Kína legjelentősebb riválisainak számító államokat. Valamint megkezdte katonai potenciálja jelentős részének átcsoportosítását a térségbe. Ezzel párhuzamosan bejelentették a *Trans-Pacific Partnership* (TPP) létrehozásának célját is, amely egy Kínát nem magában foglaló szabadkereskedelmi övezetet jelentene a régióban. A *Pivot* koncepcióval Kínát egy olyan stratégiai gyűrűbe fogta az Egyesült Államok, amelyből mindenképpen ki kell törnie. Kína kényes helyzetbe került: felemelkedése folytatása érdekében továbbra is szüksége van a békés nemzetközi környezetre, és a konfliktus elkerülésére az Egyesült Államokkal. Mivel hagyományosnak tekinthető kelet és délkelet-ázsiai érdekszférájában az Egyesült Államok fokozott jelenlétének a háttérbeszorításához erősebb flottára lenne szüksége, Kínának új lehetőségeket kellett keresnie. Ezt a célt hivatott az „Egy Övezet - Egy Út” program megvalósítani, amelyet egyben a korábbi alacsony intenzitású külpolitikájának végét, és Kína új hatalmi helyzetéhez méltó nagyobb intenzitású nemzetközi aktivitást jelent.

A SELYEMÚT ÚJ ÉLETRE KELTÉSE

A Kínai Népköztársaság 2013-ban meghirdette az Új Selyemút (vagy a későbbi nevén „*Egy Övezet - Egy Út*”) projektet. A pekingi tervek szerint egy-két évtizeden belül olyan, több mint 60 országot érintő gazdasági övezet jön létre, amely újrafogalmazza Kína ázsiai, európai és afrikai kapcsolatrendszerét. Ennek első, nagyléptékű építési szakasza várhatóan a 13. ötéves terv időszakára (2016-2020) esik. Az övezet új, és már meglévő közúti, vasúti, olaj-

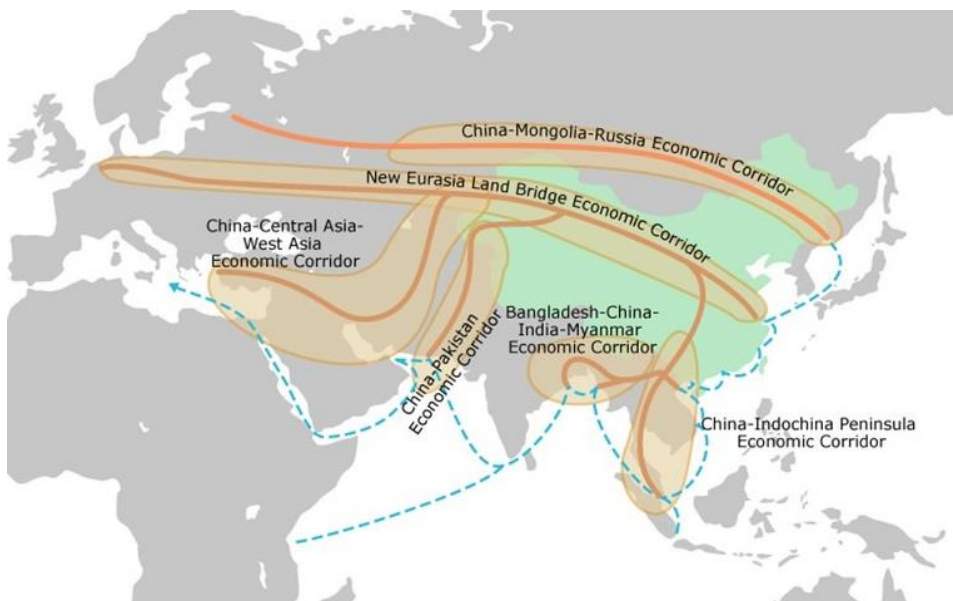
⁸ Az Egy Övezet, Egy Út geopolitikai jelentősége a történelmi távlatban.

<http://www.geopolitika.hu/hu/2016/11/03/az-egy-ovezet-egy-ut-geopolitikai-jelentosege-a-tortenelmi-tavlatban/> Letöltve: 2017. 10. 08.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

és gázvezeték, valamint optikai hálózatok összekapcsolásából áll, kiegészülve egymással együttműködő ipari parkokkal, logisztikai központokkal és tengeri kikötőkkel, átírva ennek a hatalmas régióknak a termelő központjai, piaci és nyersanyagforrások közötti hagyományos kapcsolatokat. Az infrastruktúra mellett, a program kiegészül kereskedelmi, befektetési és pénzügyi együttműködéssel. A régi Selyemúthoz hasonlóan a gazdasági aspektus mellett az „Egy Övezet - Egy Út” nagy hangsúlyt fektet a kultúra, a kutatás és fejlesztés és az oktatás területén történő együttműködésre, ösztöndíj és csereprogramokat nyújtva diákoknak, szakértőknek, kutatóknak, támogatva a turizmust stb. A szárazföldi övezet összesen hat „gazdasági folyosóból” áll, amelyek az új gazdasági övezet artériáiként foghatók fel.

1. ábra: Az „Egy Övezet - Egy Út” gazdasági folyosói⁹

Mi is pontosan az Új Selyemút? A kínai kormány határozottan elutasítja, hogy az Egy Övezet - Egy Útra geopolitikai tervként hivatkozzanak. A hivatalos megfogalmazás szerint: *changyi*, amely megközelítőleg a közös jó érdekében történő cselekvésre való felhívást jelenti. Valójában egy olyan projektről van szó, amelynek az a célja, hogy a világgazdaság tengelyét ismét áthelyezze az óceánokról a szárazföldre. Az „Egy Övezet - Egy Út” központi ígérete,

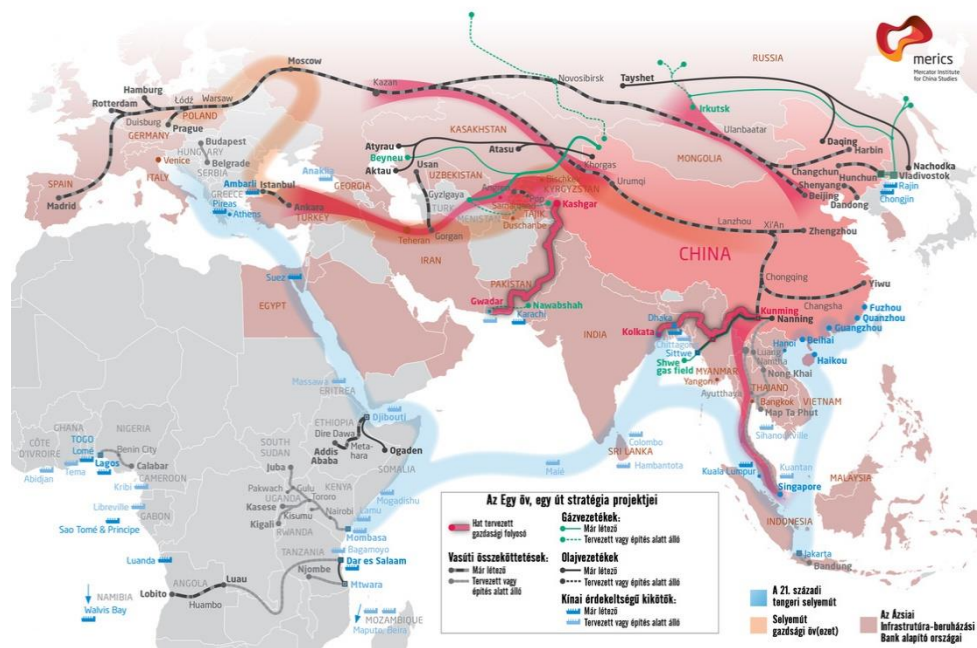
⁹ Az Egy Övezet, Egy Út geopolitikai jelentősége a történelmi távlatban.

<http://www.geopolitika.hu/hu/2016/11/03/az-egy-ovezet-egy-ut-geopolitikai-jelentosege-a-tortenelmi-tavlatban/> Letöltve: 2017. 11. 14.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

hogyan helyreállítja Eurázsia egykori gazdasági, politikai és kulturális, „történelmi” szerepét. Az „Egy Övezet - Egy Út” stratégia azt állítja, hogy a gazdasági folyosói révén képes lesz a jelenlegi gazdasági centrumokat összekötni, melyek elsősorban a tengeren kapcsolódnak össze. Természetesen ez nem jelenti a tengertől való teljes elfordulást. Ezt az is mutatja, hogy a program fontos része a 21. századi Tengeri Selyemút, de a szárazföldi kapcsolatok élveznek nagyobb figyelmet, ami történelmi szempontból, a 16. századtól tartó „tenger központú” időszakkal való szakítást is jelent.

2. ábra: Az „Egy Övezet – Egy Út” stratégia projektjei¹⁰

A hegemon hatalom jellemzői a nemzetközi kapcsolatok definíciója szerint, a versenytársakat felülmúló gazdasági és katonai hatalom, valamint az államközi rendszer feletti ellenőrzés a nemzetközi intézményeken keresztül. Az első kritériumot Kína Ázsián belül kétségen kívül megvalósította és megfigyelhetjük, hogy megkezdődött a nemzetközi intézményrendszer átalakítására tett kísérlet is. 100 milliárd dollár kezdőtőkével megkezdte működését a pekingi székhelyű Ázsiai Infrastrukturális Fejlesztési Bank (AIIB), amely kiegészül a Selyemút

¹⁰ [China's tight capital controls fail to address underlying problems.](https://www.merics.org) Letöltve: 2017. 10. 25.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Alappal és a BRICS-államcsoport Új Fejlesztési Bankjával, ami 2020-ig szintén 100 milliárd dollár értékű devizalappal fog rendelkezni. Ehhez kapcsolódnak még a Kína által támogatott nemzetközi együttműködések, mint például a Sanghaji Együttműködési Szervezet, a Boao Forum stb.

A folyamat a kritikus hangok ellenére valószínűleg Kína direkt konfrontációt kerülő stratégiai hagyományainak megfelelően inkább fokozatosan, és a meglévő rendszer számos elemét magába foglalva megy majd végbe. Azonban csak akkor lesz sikeres, ha Kína nem csupán barátokra, de szövetségesekre is szert tesz. Ezzel kapcsolatban azonban továbbra is vita van a kínai vezetésen belül. Ugyanis a szövetségesi kapcsolat ellenkezik a Népköztársaság külpolitikai elveivel. Mindezek ellenére napjainkban az Új Selyemút egyik kulcsállama Pakisztán, valójában Kína szövetségesének tekinthető.

AZ ÚJ SELYEMÚT GEOPOLITIKÁJA

Mint a történelmi példákból láttuk a szárazföldi hatalmak korábban nem voltak képesek a tengeri hatalmak uralmát megtörni. Ennek alapvetően két oka volt: a tengeri hatalmak politikája és a technológiai szint, amely nem tette lehetővé a földrajzi tényezők legyőzését.

Az Új Selyemút ténylegesen veszélyt jelent az amerikai hatalmi érdekekre, mert kísérletet tesz arra, hogy olyan területeken (Dél-Ázsia, Közép-Ázsia, Közel-Kelet) jelenjen meg Kína, ahol az Egyesült Államok jelenléte az Obama-kormány időszakában, részben az Egyesült Államok külpolitikájának új csendes-óceáni fókusz miatt, meggyengült. Bár az Egyesült Államok maga is meghirdetett korábban egy Selyemút programot, ennek léptéke nem ér fel a kínaiával és továbbra sem egyértelmű, hogy az amerikai vezetés rendelkezik-e az Egy Övezet - Egy Út program megakadályozására vonatkozó konkrét stratégiával. Nem csupán az amerikai, de az orosz pozíciókra is hatást gyakorol a kínai terv, mindenek előtt Közép-Ázsiában. A Szovjetunió felbomlása után továbbra is hagyományosan orosz érdekszférának számító területen az elmúlt években felerősödött kínai gazdasági jelenlétet az Egy Övezet - Egy Út terv tovább erősíti, amit a nemzetközi szankciók és a szénhidrogén alacsony ára miatt gazdasági problémákkal küszködő Oroszországi Föderáció egyre kevésbé tud megakadályozni. Ráadásul az orosz-kínai viszony folyamatosan javul, köszönhetően elsősorban az Oroszországi Föderáció, a krími konfliktus nyomán kialakult elszigetelődött helyzetének, amelyből Kína felé lát kiutat. A kínai segítségnek azonban nagy ára van: az Oroszországi Föderáció egyre inkább másodrangú szereplővé válik és egyre inkább függő helyzetbe kerül Kínától.

India számára az „Egy Övezet - Egy Út”, egyaránt tartogat lehetőségeket és kihívásokat. Míg India, a kínai-pakisztáni Gazdasági Folyosó és Kínának az Indiai-óceánon történő lehetséges megjelenése miatt vonakodik a programban részt venni, tőkeszegénysége és infrastrukturális fejletlensége miatt gazdaságilag mégis érdekelt abban, hogy aktív részese legyen a projektnek.

Az „Egy Övezet - Egy Út” terv megvalósulásával kapcsolatban felmerülő kételyek egy része – a térség államainak kulturális, politikai, gazdasági diverzitásán, illetve sok esetben az egymásnak feszülő érdekeken túl – gyakorlati-technikai jellegű. Sokan úgy vélik, hogy az

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Új Selyemút tervben kitűzött kereskedelmi, áruforgalmi célok megvalósítása a földrajzi akadályok, és sok esetben a biztonsági kockázat miatt nem lehetséges, sosem lesz nagy tömegű áruszállításban versenyképes a tengeri útvonalakkal szemben. A kínai remények szerint azonban rendelkeznek azokkal a pénzügyi és technológiai erőforrásokkal, amellyel képesek a földrajzi korlátokat kiküszöbölni. A kínai tervek ráadásul nem csupán a jelenleg rendelkezésre álló technológiára építenek, mivel a gazdasági folyosókat lépésről, lépésre, akár több évtizedes időtávlatban kívánják megvalósítani. Továbbá nem feltétlen a nagy mennyiségű tengeri szállítás számára kívánnak alternatívát biztosítani, hanem már a jövő gazdasági igényeinek kiszolgálása a cél.

Végül, a kínai tervekben nagy szerepet kap az Európai Unió is. A közös, elsősorban gazdasági érdekek mentén történő közeledés szintén gyökeres változást hozhatna a II. világháborút követő nemzetközi rendben.

AZ „EGY ÖVEZET - EGY ÚT” JELENTŐSÉGE KÖZÉP- ÉS KELET EURÓPA, VALAMINT MAGYARORSZÁG SZÁMÁRA¹¹

Az elmúlt időszakban a közép- és kelet európai régió és Kína kapcsolata gyors javuláson ment keresztül, amelynek szimbóluma, hogy az együttműködést immáron intézményi keretek közé terelték. A kölcsönös nyitás alapvetően mindkét fél, valamint az Európai Uniónak is az érdeke.

A 2008-as pénzügyi válságtól egészen napjainkig tartó folyamatok legfontosabb jellemzője, hogy Kína és Közép-Európa (a továbbiakban: KKE) gyorsan közeledik egymáshoz. 2015-re a kétoldalú kereskedelem elérte az 56,2 milliárd amerikai dollárt, amely 28 százalékpontos növekedést jelentett 2010-hez képest. A kínai vállalatok összesített befektetése a közép-európai országokban pedig meghaladta az 5 milliárd amerikai dollárt, amely jellemzően a pénzügy, a zöld energia, a távközlési és vegyiparban volt jelentős. Ennek háttérben elsősorban az áll, hogy a globális pénzügyi válság rendkívül súlyosan érintette az egyoldalúan Nyugat-Európától függő KKE régiót. A továbbra is dinamikus fejlődő Kína felé fordulás természetesnek tekinthető, mert növelte a régió kapcsolatainak diverzifikálási lehetőségét.

A KKE régió jelentősége Kína szempontjából szintén erősödött. Egyfelől a közép-európai országok gazdasági fejlettsége közelebb áll Kínához, így jó kísérleti terepnek számít azoknak a kínai vállalatoknak, akik szeretnének befektetni az Európai Unióban. A KKE országok uniós tagsága lehetővé teszi a kínai befektetőknek, hogy kikerüljék a kereskedelmi korlátozásokat, és összeszerelő központként működtessék itteni leányvállalataikat. Végül nem lebecsülendő az a tény sem, hogy a pénzügyi válság eredményeként a KKE régió vállalatai kiváló felvásárlási célpontot jelentenek a kínai cégek számára. További kedvező feltétel az

¹¹ Kelet-Közép Európa és Magyarország helye a Selyemúton.

<http://www.geopolitika.hu/hu/2016/11/24/kelet-kozep-europa-es-magyarorszag-helye-a-selyemuton/>

Letöltve: 2017. 11. 14.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

olcsó munkaerő, valamint a kis államoknak a külföldi befektetőkért egymással folytatott versengése, amely komoly állami támogatásokat jelent a kínai vállalatoknak.

A Kínával való kapcsolat gyors fejlődését mutatja a magas rangú delegációk régióba tett látogatásainak sűrűsödése. Wen Jiabao miniszterelnök 2011-es hivatalos magyarországi látogatásán kijelentette, hogy Kína elkötelezett a régióval történő kapcsolat fejlesztésében. Egy évvel később Varsóban, Kína és a KKE országok létrehozták a „16+1 együttműködés” nevű politikai platformot, amely Kína és tizenhat közép-kelet-európai állam közötti kapcsolatot hivatott koordinálni, és intézményes keretek közé terelni. A „16+1” formáció jellemzője az átfogó, több területet érintő a laza intézményesülés, a gazdasági, tudományos, turisztikai és kulturális kapcsolatok fejlesztésének érdekében. A „16+1 együttműködés” kormányfői találkozóit évente kerülnek megrendezésre. 2013 novemberében Belgrád, 2014 decemberében Bukarest, 2015-ben a kínai Suzhou volt a házigazdája.

Egyes vélemények szerint a „16+1 együttműködés” a kínai Európa politika egyik legfontosabb diplomáciai eredménye, amely más régiók számára is példát mutathat. Más vélemények szerint, azonban a tizenhat ország eltérő történelmi múltja miatt, valamint különböző politikai helyzetükből (pl. egy része tagja a NATO-nak és az Európai Uniónak, mások nem) kifolyólag, megkérdőjelezzik az együttműködés működőképességét. Ráadásul nem minden nagy nemzetközi szereplő örül Kína és Kelet-Európa közeledésének. A kapcsolatok elmélyülését az Európai Unió nyugati felén többen úgy értelmezték, hogy Kína igyekszik éket verni Európán belül, és az „oszd meg és uralkodj” elvet alkalmazva akarja felbomlasztani azt. Egyes szélsőséges nézetek a „16+1 együttműködést” egyenesen Kína trójai falóvának tekintik. Valójában azonban ennek szerepe túlértékelt. A KKE kis államai továbbra is viszonylag megosztottak és ritkán képesek egy egységes blokkot létrehozni az Európai Unión belül. Ráadásul a KKE továbbra is szilárdan a nyugati világrend támogatója, Európán belüli kapcsolatai pedig a kínaival összehasonlíthatatlanul szorosabbak.

KÖZÉP-EURÓPA ÉS AZ „EGY ÖVEZET - EGY ÚT”

Kína szemében a régió felértékelődésének talán legfontosabb oka, hogy kulcsszerepet tölt be Peking nagy ívű külpolitikai víziójában, az „Egy Övezet - Egy Út” stratégiájában. A kínai külkereskedelem túlzott tengeri függőségét csökkenteni szándékozó, Európa irányába haladó, elsősorban vasúti szállításon alapuló gazdasági folyosók közül három is érinti a régiót.

Kína-Mongólia-Oroszországi Föderáció (Eurázsiai Földhíd) Gazdasági Folyosó, (más néven az Első Eurázsiai Kontinentális Híd), Kína északi és északkeleti régióit és az Oroszországi Föderáció Távol-keleti területeit köti össze a Transzszibériai vasútvonalon keresztül Lengyelországgal és Nyugat-Európával.

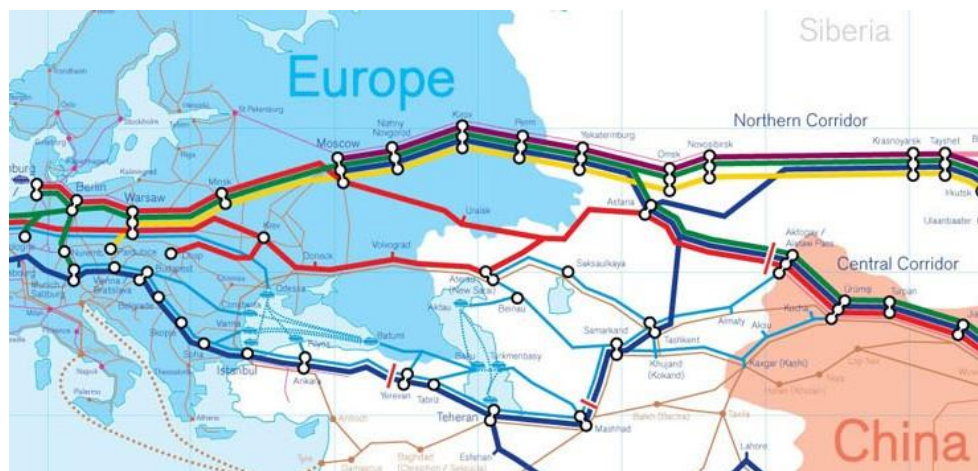
Új Eurázsiai Földhíd Gazdasági Folyosó, (más néven a Második Eurázsiai Kontinentális Híd), amely Kína keleti tartományait köti össze Xinjiang-on, Kazahsztánon és az Oroszországi Föderáción, illetve Ukrajnán keresztül Európával. A részben elkészült vasúti kapcsolat jelenleg a Transzszibériai vasútvonalba kapcsolódik. A tervek szerint viszont hosszabb távon Ukrajnán keresztül éri majd el az Európai Uniót, Magyarországot (Záhony), illetve

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Lengyelország területén keresztül. Ukrajna helyzete miatt jelenleg ez a vonal fejlesztése nincs napirenden.

Közép-Ázsia, Nyugat-Ázsia Gazdasági Folyosó: Kína keleti-partvidékét (elsősorban Guandong tartományt) kötné össze, Xinjiang tartományon, Közép-Ázsián, Iránon, Törökországon, a Balkánon és Magyarországon keresztül az Európai Unióval. A megfelelő színvonalú vasúti kapcsolat (Irán és Törökország között, illetve Közép-Ázsiában) megteremtése már tervben van. A kínai remények szerint, 2030-ra egy teljesen összefüggő gyorsvasúti kapcsolatot jön létre Kína és Európa között, ahol a személyszállítás 250-300 km/h, az áruszállítás pedig 120km/h sebesség felett lesz majd lehetséges.

3. ábra: Az Egy Övezet, Egy Út Kelet-Európát érintő gazdasági folyosói¹²

Kína és KKE kapcsolatában jelenleg az Új Eurázsiai Földhíd Gazdasági Folyosó tölt be meghatározó szerepet. 2011 októberében megindult az első "Chongqing-Xinjiang-Európa" tehervonat Chongqing-ből, amely Kelet Európán keresztül érkezett meg a németországi Duisburgban. 2012 októberében az első "Wuhan-Xinjiang-Európa" tehervonat kezdte meg rendszeres áruszállítását Prága végállomással.

2013 áprilisában Chengdu városából indult rendszeres vasúti áruszállítás Lodz-ba, "Chengdu-Europe Express" néven. 2013 júliusában Zhengzhou-ból kezdte meg működését egy rendszeres tehervonat járat Hamburg célállomással. A vasúti teherszállítás versenyképességét tükrözi, hogy a fent említett vonatok rendszeresen, hetente akár többször is járnak.

¹² Kelet-Közép Európa és Magyarország helye a Selyemúton

<http://www.geopolitika.hu/hu/2016/11/24/kelet-kozep-europa-es-magyarorszag-helye-a-selyemuton/>

Letöltve:2017. 11. 14.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Az elmúlt években gyakran hangoztatott álláspont, hogy a KKE régió államai egymással versenyeznek a kínai befektetésekért. Az „Egy Övezet - Egy Út – természetföldrajzi alapon jelöli ki a legfontosabb államokat. Északon kulcsszerepet kap Lengyelország, amely mind a Kína-Mongólia-Oroszországi Föderáció Gazdasági Folyosó, mind az Új Eurázsiai Földhíd Gazdasági Folyosó szempontjából kulcsfontosságú helyen fekszik. A másik stratégiai helyen fekvő országok Magyarország és Szerbia, amelyek a Balkán felől érkező áruk természetes szállítási útvonalán fekszenek. A KKE régió országai az „Egy Övezet - Egy Út” megvalósításában inkább egymás komplementerei, mintsem versenytársai.

MAGYARORSZÁG HELYE AZ „EGY ÖVEZET - EGY ÚT” TERVBEN

A Kelet-Európát érintő gazdasági folyosók közül legalább egy – a Közép-Ázsia Nyugat-Ázsia Gazdasági Folyosó –, de hosszabb távon (az ukrainai helyzet javulásával) akár kettő is érintheti Magyarországot, köszönhetően a régió déli részén betöltött központi helyzetének. A Közép-Ázsia Nyugat-Ázsia Gazdasági Folyosó kiépülése csak hosszabb távon várható, azonban félig szárazföldi, félig tengeri összeköttetés révén hamarabb elérheti hazánkat.

Szijjártó Péter kijelentette: *„az Egy övezet - Egy út programból és a keleti nyitás stratégiájából fakadóan végre kell hajtani mindazokat a közlekedési, energetikai infrastrukturális fejlesztéseket, amelyek Magyarország és EU jövőbeni gazdasági erejének növelését szolgálják.*

Magyar részről a miniszter három konkrét célt jelölt meg az Egy övezet, egy út stratégiaiával kapcsolatban: elsőként azt, hogy minél több magyar fejlett - elsősorban vízgazdálkodási, városüzemeltetési és informatikai - technológiát használjanak az Ázsia e részén megvalósuló óriási beruházásokban. A kormány továbbá azt szeretné, hogy minél több infrastrukturális fejlesztés, a lehető legtöbb Ázsia-Európa-útvonal Magyarországon keresztül haladjon, ezzel is növelve a magyar termékek exportálásának lehetőségét Ázsiába. Cél emellett, hogy az Egy övezet, egy út stratégia keretében Európába irányuló kínai befektetések egy jelentős része Magyarországra érkezzon, amit kiválóan szolgálnak az elmúlt időszakban megindított adócsökkentések, a kutatás-fejlesztési kedvezmények és a Digitális Magyarország-program.”¹³

A kínai többségi tulajdonban lévő pireuszi kikötőből, Macedónián és Szerbián át vasúton érkezhethet az áru Magyarországra – és rajta keresztül utazhat tovább az EU legfontosabb gazdasági központjaiba. Ennek a szakasznak kulcsfontosságú eleme a Budapest-Belgrád vasútvonal felújítása, amelyről kínai javaslatra „a16+1 együttműködés” bukaresti csúcspontján született döntés. A közel 350 km-es távolságot a vonatok jelenleg 8 óra alatt teszik meg. A felújítás után – 160 kilométer/óra sebességre alkalmas, kétvágányú, villamosított vonalnak köszönhetően – pedig várhatóan 2 óra 40 percre csökken a menetidő. A felújítandó szakaszból 159,4 km esik Magyarország területére (150-es vonal). A teljes felújítás költsége

¹³ Szijjártó: a kínai stratégia komoly lehetőségeket jelent Európának.

http://www.ma.hu/uzlet/300701/Szijiarto_a_kinai_strategia_komoly_lehetosegeket_jelent_Europanak
Letöltve:2017. 10. 25.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

megközelítőleg 3 milliárd amerikai dollár, a beruházás 85 százalékát kínai államközi hitelből biztosítanák. A magyar szakasz az előzetes becslések szerint 472 milliárd forintba kerülne, amelyhez a kínai Export Import Bank biztosítana hitelt. A szerződés szerint a fővállalkozó egy nonprofit vegyesvállalatként működne: a cégben a MÁV 15 százalékos, míg a China Railway International Corporation 85 százalékos tulajdonrészrel rendelkezne.

A magyarországi szakasz a kínai félnek azért is különösen fontos, mert kínai vállalatok először építhetnének uniós tagállamban vasúti pályát, amely referenciaként felhasználható lenne más európai infrastruktúra-fejlesztések esetén is. Az egyértelmű tehát, hogy a Budapest-Belgrád vasútvonal fontos Kínának. Felmerül azonban a kérdés, hogy ez miért éri meg Magyarországnak? A beruházás kétség kívül nem kockázatmentes. Először is a költségek rendkívül magasak, így az építkezés megtérülése erősen kétséges. Másodsor a folyosó más (szerb, bolgár, görög) szakaszai megépítésének a meghíusulása vagy csúszása, komolyan veszélyeztetné a magyar építkezést.

„A külgazdasági és külügyminiszter Pekingben tárgyalt a szerb infrastrukturális miniszterrel, aki arról tájékoztatta őt, hogy a Budapest-Belgrád-vasútvonal ügyében a szerb-kínai pénzügyi megállapodás is jól alakul, így reális, hogy Magyarország és Szerbia nagyjából azonos menetrend szerint haladjon majd az építkezésben. Megbeszélést folytatott továbbá a szlovén gazdasági miniszterrel Magyarország bevonásáról a koperi kikötő - amely a magyar exportőr vállalatok által leginkább használt kikötő - és az odavezető vasútvonal fejlesztésében.”¹⁴

A vasúti szakasz modernizálása további jelentős előnyöket is tartogat. Mindenekelőtt a szakasz modernizációjával a két főváros könnyebben elérhetővé válna. Ráadásul felújítása is előbb-utóbb elkerülhetetlen lesz, annak ellenére, hogy a vonal nem szerepel az európai vasúti törzshálózatban. Ugyan azon remények, hogy Magyarország európai szintű logisztikai központtá válhat, regionális központi szerepét azért minden bizonnyal erősítené. A fejlett vasúti összeköttetés növeli majd Magyarország tőkevonzó képességét, amely az olcsó munkaerővel kiegészülve a remények szerint kínai összeszerelő üzemeket vonzhat Magyarországra. A növekvő kínai munkabérek és a szállítási költségek csökkentésének a reményében erre komoly esély lehet a jövőben. Ráadásul a vasúti összeköttetés segítségével nem csupán a kínai áruk érkehetnek Magyarországra, hanem nagyobb tér nyílik a hazai termékek kivitelére is. Itt nem csupán kínai piacban érdemes gondolkodni, de az Egy Övezet, Egy Út lehetővé teszi más régiók (pl. Közel-Kelet, Kaukázus, Közép-Ázsia stb.) könnyebb elérését is. Az Egy Övezet, Egy Útban való részvétel tehát gazdasági értelemben új távlatokat nyithat Magyarország számára, csökkentheti egyoldalú függőségét, és növelheti híd szerepét. Nagyon jól látszik, hogy az elmúlt években az egyoldalú függőség, valamint a híd szerep

¹⁴ Szijjártó: a kínai stratégia komoly lehetőségeket jelent Európának.

http://www.ma.hu/uzlet/300701/Szijiarto_a_kinai_strategia_komoly_lehetosegeket_jelent_Europanak

Letöltve: 2017. 10. 25.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

előkészítése érdekében, fontos politikai és gazdasági lépések történtek: többek között¹⁵ már a 6. kínai nagyvállalattal¹⁶ kötött stratégiai megállapodásokat Magyarország.

ÖSSZEFOGLALÁS¹⁷

1997-ben Zbigniew Brzezinski „A nagy sakktabla” című művében idézi, Teng Hsziao-ping-et, a kínai reformok atyját, aki 1994-ben a kínai politika számára megfogalmazta a következő, akkor még homályos stratégiai kettős-célt:

„Elsőként szembe kell szállnunk a hegemonizmussal és a hatalmi politikával, hogy megőrizzhessük a világbékét; másodikként, új nemzetközi politikai és gazdasági rendet kell felépítenünk.”

Két évtizeddel később 2013-ban a kettős-cél második fele előtűnt a közből, és nevet kapott: ez lett az „Egy Övezet – Egy Út” stratégia, melynek megvalósulása esetén a stratégiai kettős-cél első fele is fokozatosan megvalósulhat, és Kína világhatalommá válik.

Az „Egy Övezet - Egy Út” stratégia nagyratörő célja tehát, hogy megváltoztassa a világtörténelem menetét, mégpedig úgy, hogy Eurázsia szerepét újra a gazdasági, politikai, kulturális élet középpontjává teszi, megtörve a tengeri hatalmak évszázados dominanciáját.

Kína terveinek megvalósulására természetesen nincs garancia, mert mind regionális, mind világviszonylatban ellenőrzött és rugalmas befolyással kell bírnia *„több tényező szerencsés együttállására”¹⁸*, azonban *„ha Ázsia útját tudja állni egy nagyobb helyi zűrzavarnak, negyedszázad alatt a teljes GNP¹⁹ tekintetében valószínűleg maga mögött hagyja mind Amerikát, mind pedig Európát.”²⁰*

A helyi válságok, konfliktusok, mint például Észak-Korea – Egyesült Államok 2017-ben pattanásig feszült nukleáris konfliktusa, az ázsiai térség hatalmi egyensúlyának felborulásához, és ez által Kína gazdasági fejlődésének – egyben az „Egy Övezet – Egy Út” stratégia -

¹⁵ Stratégiai partnerségi megállapodások.

<http://www.kormany.hu/hu/kulfgazdasagi-es-kulugyminiszterium/strategiai-partnersegi-megallapodasok>
Letöltve 2017. 10. 25.

¹⁶ Újabb kínai vállalattal kötött stratégiai megállapodást a kormány.

<http://www.origo.hu/gazdasag/20170516-a-hatodik-kinali-vallalattal-kotott-strategiai-megallapodast-a-magyar-kormany-csungkingban.html> Letöltve 2017. 10. 25.

¹⁷ Kelet-Közép Európa és Magyarország helye a Selyemúton.

<http://www.geopolitika.hu/hu/2016/11/24/kelet-kozep-europa-es-magyarorszag-helye-a-selyemuton/>
Letöltve 2017. 10. 14.

¹⁸ Zbigniew BRZEZINSKI: A nagy sakktabla pp. 219. (Európa, 1999)

„Ilyenek: az ország sikeres kormányzása, a politikai stabilitás, a belső társadalmi fegyelem, a magas megtakarítási arány, a külföldi befektetések folyamatos, igen magas beáramlása, illetve a térség stabilitása.

¹⁹ The World's Top 10 Economies.

<https://www.investopedia.com/articles/investing/022415/worlds-top-10-economies.asp>

bruttó nemzeti össztermék, ma már a GDP használatos: bruttó hazai termék. 2017-ben Kína gazdaságával a 2. helyen szerepel a világ Top 10 gazdaságának listáján, az USA mögött és Japán előtt.
Letöltve:2017. 11. 16.

²⁰ Zbigniew BRZEZINSKI: A nagy sakktabla, pp. 210.(Európa, 1999)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

belassulásához vezethet,²¹ melynek során a térség hatalmi (geopolitikai) mérlege ismét az Egyesült Államok és Japán felé billenhet. A napjainkban világviszonylatban dinamikusan változó és átrendeződő geopolitikai helyzet azonban az európai országokat – köztük Magyarországot is – arra készteti, hogy átértékeljék helyüket a világban, és felmérjék a stabil stratégiai irányokat, tartózkodva és elkerülve a világhatalmi játszmákat.

„Stratégiai szövetségesek kellenek a sikeres gazdasági átalakuláshoz, hiszen az országok közötti versenyben azok lesznek eredményesek, amelyek meg tudják szólítani a vezető vállalatokat” - mondta Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter.²²

„A kereskedelmi infrastruktúra fejlesztésére irányuló Egy övezet, egy út stratégia két fő része a "Selyemút gazdasági övezet" és a "21. századi tengeri selyemút". A kezdeményezés a világ lakosságának hatvan százalékát felölelő és a világ termelésének egyharmadát adó régiókat foglalja magában. Kína 2013 óta már több mint 50 milliárd dollárt fordított kereskedelmi infrastruktúrafejlesztési beruházásokra a programhoz csatlakozó országokban.”²³

Magyarország számára az „Egy Övezet - Egy Út” program magában rejti azt a vissza nem térő lehetőséget, hogy a tengerektől való távolsága miatt sokáig perifériának tartott országunk, ismét betöltse az összekötő híd szerepét, és az Európai Unió perifériájáról az egyre közelebb kerülő eurázsiai kontinens centrumába kerüljön.

Tanulmányunknak az ad időszerűséget, hogy az elmúlt év végén került sor Budapesten Kína és a 16 közép- és kelet-európai ország közötti kereskedelmi fórumra, megállapodásokra. A megállapodások igazi értékét és valódi hasznát hazánk számára a jövőben fogjuk meglátni.

HIVATKOZOTT IRODALOM

1. Új selyemút, régi célok. <https://www.vg.hu/velemen/uj-selyemut-regi-celok-522743/> Letöltve: 2017. 10. 08.
2. Az USA kivonul a csendes-óceáni szabadkereskedelmi megállapodásból. http://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/az_usa_kivonul_a_csendes-oceani_szabadkereskedelmi_megallapodasbol.628361.html Letöltve: 2017. 10. 08.
3. The World's Top 10 Economies <https://www.investopedia.com/articles/investing/022415/worlds-top-10-economies.asp> Letöltve: 2017. 10. 08

²¹ U.o.

<https://www.investopedia.com/articles/investing/022415/worlds-top-10-economies.asp>
Kína gazdasági növekedése 2016-ban 6,7%, 2017-ben már 6,6% és 2022-re várhatóan 5,7% lesz.
Letöltve: 2017. 11. 16.

²² Stratégiai szövetségesek kellenek a sikeres gazdasági átalakuláshoz.

<http://www.kormany.hu/hu/kulgazdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/trategiai-szovetsegesek-kellek-a-siker-es-gazdasagi-atalakulashoz> Letöltve 2017. 10. 25.

²³ Szijjártó: a kínai stratégia komoly lehetőségeket jelent Európának.

http://www.ma.hu/uzlet/300701/Szijiarto_a_kinai_strategia_komoly_lehetosegeket_jelent_Europanak
Letöltve: 2017. 10. 25.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

4. Marco Polo Kínába utazik a selyemúton. <https://wol.jw.org/hu/wol/d/r17/lp-h/102004409> Letöltve: 2017. 10. 08.
5. A globális gazdaság új vezetője Kína? <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/termeszettudomanyok/foldrajz/tarsadalomfoldrajz/a-globalis-gazdasag-uj-vezetoje-kina/a-kinai-gazdasagi-fejlodes-hattere> Letöltve: 2017. 10. 08.
6. Az Egy Övezet, Egy Út geopolitikai jelentősége a történelmi távlatban. <http://www.geopolitika.hu/hu/2016/11/03/az-egy-ovezet-egy-ut-geopolitikai-jelentosege-a-tortenelmi-tavlatban/> Letöltve: 2017. 10. 08.
7. Az Egy Övezet, Egy Út geopolitikai jelentősége a történelmi távlatban. <http://www.geopolitika.hu/hu/2016/11/03/az-egy-ovezet-egy-ut-geopolitikai-jelentosege-a-tortenelmi-tavlatban/> Letöltve: 2017. 11. 14.
8. [China's tight capital controls fail to address underlying problems.](https://www.merics.org) <https://www.merics.org> Letöltve: 2017. 10. 25.
9. Kelet- Közép Európa és Magyarország helye a Selyemúton. <http://www.geopolitika.hu/hu/2016/11/24/kelet-kozep-europa-es-magyarorszag-helye-a-selyemuton/> Letöltve: 2017. 11. 14.
10. Szijjártó: a kínai stratégia komoly lehetőségeket jelent Európának. http://www.ma.hu/uzlet/300701/Szijjarto_a_kinai_strategia_komoly_lehetosegeket_jelent_Europanak Letöltve: 2017. 10. 25.
11. Szijjártó: a kínai stratégia komoly lehetőségeket jelent Európának. http://www.ma.hu/uzlet/300701/Szijjarto_a_kinai_strategia_komoly_lehetosegeket_jelent_Europanak Letöltve: 2017. 10. 25.
12. Stratégiai partnerségi megállapodások. <http://www.kormany.hu/hu/kulgzazdasagi-es-kulugyminiszterium/strategiai-partnersegi-megallapodasok> Letöltve 2017. 10. 25.
13. Újabb kínai vállalattal kötött stratégiai megállapodást a kormány. <http://www.origo.hu/gazdasag/20170516-a-hatodik-kinai-vallalattal-kotott-strategiai-megallapodast-a-magyar-kormany-csungkingban.html> Letöltve 2017. 10. 25.
14. Kelet-Közép Európa és Magyarország helye a Selyemúton. <http://www.geopolitika.hu/hu/2016/11/24/kelet-kozep-europa-es-magyarorszag-helye-a-selyemuton/> Letöltve 2017. 10. 14.
15. Zbigniew BRZEZINSKI: A nagy sakktabla pp. 219. (Európa, 1999) The World's Top 10 Economies.
16. <https://www.investopedia.com/articles/investing/022415/worlds-top-10-economies.asp> Letöltve: 2017. 11. 16.
17. Stratégiai szövetségesek kellenek a sikeres gazdasági átalakuláshoz. <http://www.kormany.hu/hu/kulgzazdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/trategiai-szovetsegesek-kellenek-a-siker-es-gazdasagi-atalakulashoz> Letöltve 2017. 10. 25.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

18. Szijjártó: a kínai stratégia komoly lehetőségeket jelent Európának.

http://www.ma.hu/uzlet/300701/Szijjarto_a_kinai_strategia_komoly_lehetosegeket_jelent_Europanak Letöltve:2017. 10. 25.